

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Iskolapolitikánk.

IV.

Ha — amint az előző cikkemben kifejtettem — középiskolák és elemi iskolák fenntartásának ügye csak igen kivételes esetekben kerülhet egymással szembe, nagyon kevésbé érdeklí egyetemes egyházunk iskolapolitikáját az a kérdés, hogy a középiskolák és az elemi iskolák közül melyiké legyen az elsőség. Ahol mégis előfordul ez a kérdés, ott az eset körülményei szerint kell eldönteni s mivel egy nagy iskola megszüntetésének kérdése mindig egész vidékek érdeklődését mozgatja meg, föl kell tenni, hogy ilyen esetben minden komoly érv elő fog kerülni s a határozatot csak nagyon alapos megfontolás után fogják meghozni.

Éppen azért én nem a középiskolák körül látom a veszedelmes területet. Úgy vélem ugyan, hogy középiskoláink egy része a magyar nemzeti kultúra minden veszélyeztetése nélkül meg volna szüntethető, vagy ismét négy-osztályos középiskolává átalakítható. Úgy vélem, hogy a teljes gimnáziumok kétharmada, vagy fele-része is tudna elég diákot szállítani az egyetemekre, még akkor is, ha nem a most is sokalt négy, hanem hat egyetemünk volna. Nem látom be például, hogy miért kell a mai Magyarország számára évente ezernyolcszáz joghallgatót adni, amikor még a közgazdasági fakultáson is képezik a szolgabíró-jelöltek egy részét. Nem tudom, miért kell annyi tanárjelöltnek lenni, hogy hét-nyolc esztendei helyettség után se lehessen egy szomorú kilencedik osztályos fizetésbe jutni. Nem tudom, mire jó a villamos vasútak vezetésére mérnököket nevelni. És így tovább.

Azt ellenben tudom, hogy az érettségi bizonyítványt nyert fiatalembert kizárni az egyetemről nem való.

Egyrészt azért, mert a tizennyolc esztendő fiú, az érettségi vizsga után, éppen úgy nem tud elhelyezkedni, mint a huszonkét esztendő, az egyetem elvégzése után; csak az a különbség, hogy a huszonkét esztendő fiú nem négy esz-

tendővel, hanem igen sokkal komolyabb, mint a tizennyolc esztendő és ennek folytán sem a kétségbeeséstől, sem a káros befolyások alá kerüléstől nem kell annyira féltetni. Másrészt azért, mert nem lehet megnyugtató támpontot találni atekintetben, hogy az érettségi vizsgálatot tett ifjak közül, kiket lehet igazságosan kizárni az egyetemre léphetésből. Mint sok esztendőn át volt érettségi vizsgálati elnök, közvetlen tapasztalatom alapján mondhatom, hogy a középiskolai tanárok is — bármennyire alaposan foglalkoznak tanítványaikkal — gyakran félreismerik azokat. Ismerek az életben kitűnőnek bevált embereket, akik szomorú elégségekkel csetlettek-botlottak végig a gimnáziumon és volt akárhány olyan hallgatóm, aki jeles érettségivel érkezve be, maga bevalotta, hogy ő sem latinul, sem németül nem tud jól megérteni egyetlen mondatot sem. Annak is láttam példáját, hogy amikor egy ifjúnak jeles bizonyítványt javasoltam, a tanárai megmosolyogtak, mint olyan embert, aki egy írásbeli dolgozat sikerével és egy alkalommal adott jó felelettel félrevezettetem magamat és az ifjúból az egyetemen a kiválók között is kitűnő lett, a választott életpályán is elsőrangúan megállja a helyét. Bizony nagyon sokszor megtörténik, hogy a fiú csak azért marad jeles, mert annak indult és azért elégséges, mert kezdetben éretlenkedett s bosszantotta a tanárait. Félre ne értsenek: nem ez a szabály, de ez is előfordul és éppen azért nem volna helyes, ha ezen, elismerem, kivételes, de mégis meglévő esetekben, komoly tehetségek elől elzárjuk az érvényesülés útját csak azért, mert a tanárai, tévedő emberek, nem minősítették egy fokozattal feljebb.

Ha tehát azt akarjuk, hogy az egyetemen túltömöttség ne legyen, azt nem érhetjük el másként, mint azzal, hogy csökkentjük az érettségi bizonyítvánnyal ellátottak számát. Ennek megint az a módja, hogy ne legyen minden bokorban egy-egy teljes gimnázium.

Aki elmegy a szülővárosából a harmadik-negyedik megyébe is, csak azért, hogy a tanulmányait folytathassa, azt bizonyára komoly tanulmánygyás vezeti s az megérdemli, hogy

tanulhasson, ha még a bizonyítványa szerint gyenge tanulónak látszik is. Ám aki otthon, a szülei meleg hajlékból jár az iskolába, azt igen sokszor csak az tartja a gimnáziumban, hogy nincs kedve semmi komoly munkához, hogy a szülei nagyobb megerőltetés nélkül ki bírják fizetni a tandíjat, hogy a szomszédék Pistája is gimnáziumot végez, hogy a tanár urak jó ismerősei apának, hát majd csak át lehet esúszni az osztályokon.

Nagyon jók voltak azok a régi tisztos kis-gimnáziumok. Annyi kultúrát terjesztettek, amennyi a magyar faj felsőbbiségének biztosítására kell és nem adtak mingyárt szárnyat az egyetemre repüléshez. A mellett ezek a kis-gimnáziumok feleslegessé tettek volna, vagy tennének egy új, költséges iskola-típust, a polgári iskolát. Költségesnek ezt nem azért mondom, mintha drágább volna a gimnáziumnál; jól tudom, hogy olcsóbb. De költséges mégis, mert míg a kis-gimnázium csak grádics a nagy iskolához, amelyről vissza is lehet térni, addig a polgári iskola maga az épület, amelyben aki már beleköltözött, maradni is akar.

Mindazáltal én nem proponálnám a kis-gimnáziumok visszaállítását. De, hogyha a kényszerűség erre vinne bennünket, abban nem látnék tragédiát. Annál kevésbé, mert a kis-gimnáziumot az idők jóra fordultával megint ki lehet építeni nagy gimnáziummá s annál kevésbé, mert annak, aki a református kis-gimnáziumban kezdte meg a tanulást, módjában van, ha nem is ugyanazon a helyen, de ugyancsak református gimnáziumban befejezni a pályáját.

Más az eset az elemi iskoláknál. Ott minden iskola-feladás egy-egy vártorony teljes és végleges elvesztése. Azért ezt nagyon alaposan meg kell fontolni.

K. B.

EGYHÁZ

Pár szó a stóla kérdéshez.

Hivatkozással a D. P. L. ez év márc. 19-i számában megjelent cikkekre (R. I.), pár megjegyzést szeretnék fűzni a kérdés gyakorlati részéhez.

A stóla-rendszer legnagyobb baja az, hogy hiveink közül személyi s közelebből ú. n. : „lelkészi“ kérdésnek tekintik. Csak nagyon kevesen ébrednek arra a tudatra, hogy a stóla az egyetemes evangéliumi egyház egyik égetően sürgős elintézésre váró ügye. Ma a legtöbb egyházközségnek nyílt sebé. Feltétlenül operálandó s hogy az esetleges radikális intézkedés nagyobb bajt ne idézzen elő; átmenetileg gyógyítandó, de végső állásponton okvetlenül eltörölendő!

Saját magam érdeke ellen teszem ezt a kijelentést, de egy magasabb érdek parancsára. Bátran merem állítani, hogy a stóla-rendszer

a sikeres belmissziói munkának egyik legnagyobb akadály. Lehet, hogy ezt a tételt sokan nem írják alá, de én így látom és így tapasztalom; legalább is falusi viszonylatban.

A stóla mindig nagy „szálka“ nemcsak a köznép, a hívek, de a presbiterek szemében is. Mert ideális értelemben vett presbitert vajjon hányat tudnánk felmutatni a sok ezer közül? Ma, sajnos, csak „mai“ presbiterekről beszélhetünk, a kivételes személyek teljes tisztelete mellett. Ezek a presbiterek nem ott mondják el a stóláról alkotott véleményüket a presbiteri gyűléseken, hanem mindig a lelkész háta mögött: „Földet adunk neki, jó lakást, tüzelőt, pénzfizetést, hogy meri még a stólat is elvenni.“ Ennyi elég, hogy a kellő eredménye meglegyen.

A stóla sem elvileg, sem gyakorlatilag nem tartható fenn, legyen az akár mai formájában, akár stólaváltás címén. Lehetetlen helyzet az és a szent szolgálat megbélyegzése, hogy a lelkész „alku“ viszonyba kerüljön híveivel.

Súlyosbította a helyzetet ebben a tekintetben az új Liturgia temetésre vonatkozó rendelkezése. A hívekbe belerögződött, hogy a gyermeket csak a kántor temeti el s az új Liturgia 29. §-ában így szól a rendelkezés: „A temetési szertartás lelkész nélkül nem végezhető.“ Előállott az új helyzet, hogy most már a gyermekeket is a lelkész temeti. A hívek nem azt látják ebben, hogy a gyermek épügy „egy lélek“ Isten előtt, mint a felnőtt, hanem azt, hogy „a pap ezentúl több stólat akar keresni“. Hiába itt minden logikus magyarázat és érv, meggyőzésről szó sem lehet, mert hiszen az még „csak gyermek“.

Az még az enyhébb esetek közé tartozik, hogy megüzenik a lelkésznek: „nem kívánja a család, hogy a tiszteletes úr lefáradjon“. S mit tehet a lelkész? Elmegy és eltemeti a gyermeket, mert a feje fölött ott lebeg a Damokles kardja, a „számonkérés“. Ilyen helyről a lelkészt valósággal „kinézik“ a vasvilla tekintetek.

Másik esetben nem üzennek semmit, mert tudják, hogy a lelkész ügyis elmegy temetni. Megfizetik a stólat a kántornak, fizetik a harangdíjat, adnak a harangozónak, éneklő iskolás gyermekeknek, de a lelkésznek nem fizetnek semmit. Ebben az esetben egy vállrándítással elintézik a lelkészt: „hát hadd jöjjön, ha kedve van“. Bocsnat a kifejezésemért, de így egyenesen komédiát csinálnak a szent szolgálatból és sorozatos gúnyt űznek a lelkész személyével: a stóla miatt.

Tudok olyan esetet egyik egyházközségben, ahol tehetősebb emberek megüzenték a lelkésznek, hogy megesketi-e a tiszteletes úr stóla nélkül az ifjú párt, vagy nem? Természetesen megeskette s az eset megismétlődött. Gondolhatjuk, mi lett ott a stóla további története!

Egyházközségemben az elmúlt évben 23

tiszta református pár közül 8 pár nem kötött házasságot egyháziilag; állítólag a stóla miatt. A gyülekezeti belmissziói bizottságban meg-tárgyaltuk ezt az itt szokatlan jelenséget s a belmissziói bizottság tagjai vállalkoztak arra, hogy személyesen felkeresik az egyháziilag há-zasságot nem kötött házastársakat, hogy szép szóval igyekezzenek a mulasztás pótlására bírni őket. A válasz az volt, hogy a stóla miatt nem esküdtek meg és nem is fognak egyháziilag. Jóllehet én sohasem szoktam megkérdezni egy esetben sem, hogy fizet-e az illető, vagy nem. Hiába volt a meggyőző érv, hogy stóla nélkül is megeskütem őket, nem használt semmit.

Nem folytatom tovább, de be kell látnunk, hogy hiába is akarjuk fenntartani a stólarendszert, az nem fogja az egyházi terhek alól ki-búvókat még jobban az egyházhhoz kötni. Nem olyan szegényelők ma az emberek, hogy szé-gyelnek a stólát meg nem fizetni.

Meg kell mondanunk lelkipásztori őszinte-séggel, hogy a stólarendszer tarthatatlan. — Átmenetileg lehet a helyzetet enyhíteni, de végső fokon a stólát minden formájában ki kell küszöbölni, ha azt akarjuk, hogy egyete-mes egyházunk jövője fölfelé íveljen.

(Mikepércs.)

Solymosi József.

ISKOLA

Válasz a válaszra.

Először nem akartam felelni a *Válasz*-ra, de mert benne több bántó, fitymáló kitétel, megjegyzés van — melyeket már most leg-határozottabban visszautasítok! — kényszer-helyzetemben (de nem szívesen) muszáj meg-tennem.

Sorbaveszem a *Választ*.

Soha nem írtam senki személyéről bántót, sértőt. Most sem tettem. Csupán tényeket ismerttettem és ezekhez fűztem több, mint ötven esztendő pedagógiai multam tapasztalatai alap-ján megjegyzéseimet. Ezek a megjegyzések egytől-egyig gyakorlati megfigyelésekből szü-ltek. Főlényeskedéssel megmásítani ezeket nem lehet. Ha *Isten Ő* szentfelségének úgy tet-szett, hogy megöregedvén, még élek, azért a *névtelen* cikkíró ne kezeljen *ótömlő*-ként, mert esetleg Ő maga is ilyen sorsra juthat és akkor neki sem fog jól esni, ha 3. Mózes 19., 32. helyett ennek ellenkezőjét tapasztalja.

Ne méltóztassék kérem velem kapcsolat-ban se kancsót, se pipát, se kártyát emlegetni: egyik sem esetem. Ismertem ilyen papot is, taní-tót is, láttam a következményeket, — soha sem — *Mitmacholtam*. — Mellé tetszett fogni!

Hogy annak a bizonyos hirdetésnek mi minden volt az előzménye — nem tartozik a lényeghez —: az a rettenetes hirdetés meg-jelent! És mit méltóztatik gondolni: *ott* és *akkor* csak a tanító volt az ok?! Hátha talán

valaki elkésérette azt a szerencsétlent. Mert erre is tudnék ám példát mondani! Hogy azonban *arra* a lealázó hirdetésre mégis akadt három pályázó, az a mai borzalmas gazdasági helyzetből magyarázható ugyan, de meg nem érthető! Ismételten hangsúlyozom: olyan hir-detést tenni közzé, egyenesen a tanítóság le-becsülése. Zárt borítékban minősítést követelni?! Hát nem lehetett volna a figyelembevehető pályázóra vonatkozólag volt papjától bizalma-san — kolléga a kollégától — kérni felvilágosi-tást, információt?!... Ha az a pap együtt dol-gozik a tanítóval: szívem teljes melegével köszöntöm és tessék megengedni, hogy *köve-tendő például* állítsam. Ilyen munkálkodásra ugyan mindenütt szükség van, de leginkább Budapesten, mert itt, ebben a Babilonban olyasmik történnek, amelyekről (bizalmasan!) az itteni *illetékeseket* már figyelmeztettem, de egyelőre még nem a nyilvánosság számára valók. Hogy *ott* olyan a tanítók fizetése, amilyennek a cikk mondja: elismerést érdemel, szintén követendő például!... Ha a három gazda dacára is pontosan elsején van *ott* elseje: az egyház vezetőségét illeti érte a teljes elismerés! (Ez is példa lehet!...) A legátushoz a tanító-nak semmi köze. A szerény tanítói lakásban nincs erre a célra külön szoba! Azt a kényel-metlenséget, amit a kényszer-vendéglátás okoz, semmiféle pénzzel megfizetni nem lehet! Miért nem ad a pap szállást, holott bizonyosan akad ott külön szoba is?! És milyen kitűnő alkalom lenne a legátus lelki világát ki- és megismerni, őt útbaigazításokkal ellátni?!...!

Senki személye ellen egy betűt sem írtam. Nem szokásom. Ismétlen: most is, csak ténye-ket írtam; sem hozzátenni, sem elvenni valóm nincsen. Mindent fenntartok, mert felfogásomat a névtelen cikk nem másította meg. — Több mondanivalóm nincs.

Béke velünk!...

1. Nem állítottam *szembe* a két állást; Bismark szerint: közelebb a testhez az ing, mint a kabát (én a magunk ügyét ismerem jobban és csak valót írtam); 2. pap is, tanító is dolgozhatott (régén is) az egyháza javára, ha akart; ismertem is mindkét fajta személyt és munkájukat is; bottal nem lehet az agarat nyúl után futtatni ma sem; erőszak (mindkét részre) csak elkeseredést szül!; 3. a zsidó pres-biteri jegyzőt szégyellem; vajjon mi lehetett az *ok*?!...; 4. méltó a munkás a maga bérére, de: aki nem dolgozik, ne is egyék (mindkét részre áll!); 5. ne állítsuk egymást egymással szembe, de hogy mi fáj: mindegyikünk saját maga érzi legjobban; 6. ilyen K. B. hangú cikkekkel szépen el lehet mindent intézni — túske nélkül!... (Írtam 26 könyvet, pár száz cikket: betűim nem szégyenkeztek soha miat-tam.)

Horváth E. János,
ny. főv. isk. igazgató.

MISSZIÓ

Elküldetés.

Elmenvén... tegyetek... Ezen a két szón forog a misszió ügye. Mert a misszióban ez az aktivitás. Az apostolok mentek és tettek. A reformátorok mentek és tettek. Mindegyik sereg ki volt téve sok üldözésnek és szenvedéseknek, de azért ők *mentek és tettek...* Az *elmenvén* és *tegyetek* alázatos szolgálatnak eredményeképpen keletkeztek az első gyülekezetek. És csak az ilyen alázatos szolgálatok nyomán keletkeznek vagy keletkezhetnek ma is új gyülekezetek. Ez a szolgálat élteti és tartja fenn.

Azonban az idők folyamán nagyon sokszor megposványosodott az egyházi élet hajdan is és ma is. Miért? Azért, mert egyfelől a szent célt, a Krisztus királyságát emberi uralkodásra formálták át; másfelől az *Elmenvén tegyetek* szent szolgálatot kényelmes adminisztrációval cserélték fel, vagy a szolgálatot kormányzásra váltották át. Az Ige, szónoklat tantárgya lett; a nyáj tagjai pedig adóalanyokká süllyedtek alá.

Az utóbbi évtizedekben aztán újra megszólalt a missziói harsona. Baj van az egyházak kebelében, tenni kell valamit. Azonban egy darabig elhagyva az *Elmenvén* parancsot, csak ott kezdték *tegyetek*. Most aztán utóbb mind sűrűbben hangzik az *Elmenvén*. De ezt nagyon kevés kivétellel nem akarják az illetékesek meghallani, amit a látszat meg is mutat. Pedig a lelkes gárda mind sűrűbben és harsányabban fujja a riadót, hogy nagyon kevés a szónoklat magában, még ha oly szépen hangzik is, sőt még ha a legtisztább igazságot szólja is; magában csak zengő ére és pengő cimbalom, ha vele karöltve nem jár a pásztorolás.

Tehát *Elmenvén* pásztorolva taníts. Egyenként kell megkeresni a tagokat, ismerni kell őket. Igaz, lelkiismeretes munkát az Úr Anyaszentegyházában, csak pásztorolással lehet teljesíteni.

Negyven éve már, mióta hol aktiv, hol passzív, figyelem református egyházunk életét. Ezóta a *belmisszió*nak annyi sokféle oldalát volt alkalmam szemlélni. Arra a meggyőződésre jutottam, hogy amint a *külmisszió*t nem lehet még csak megkezdeni sem az *Elmenvén* szolgálat nélkül, úgy a *belmisszió*t sem lehet az *Elmenvén* nélkül híven és igazán teljesíteni.

Amely református keresztyén egyházban pedig nincs *misszió*, ott nincs élet, az az egyház halott egyház.

Isten országát, Krisztus királyságát, csak *teljes* alázatossággal és *egész* munkával *szabad* és *kell* szolgálni.

Több, mint egy éve foglalkozom egy nagyon komoly missziói gondolattal, az *Elmenvén* alapján. De sok fogyatkozásaim és minden tekintetben lévő kicsinységeim miatt nem szólhattam

róla mindeddig. Most azonban olvastam a Református Figyelő folyó évi 4-ik számában, Rusticus által írt „Koncepciótlanság” című cikkben foglalt gondolatokat, bátorságot vettem, sőt kényszerítve érzem, hogy megírjam gondolataimat. Tehát nem kerülgetem tovább, hanem egyenesen reámutatok.

A magyarországi református keresztyén egyház mai püspöki és esperesi adminisztrációs hivatalát lebontanám; és helyébe alázatos keresztyén püspöki és esperesi szolgálatot építenék a következőképpen: Püspököt és esperest az egy parókiálisság rögzítése, vagy kötöttsége alól feloldoznám. S helyébe az esperesnek az egyházmegye összes egyházközségeinek a szent szolgálatát adnám úgy, hogy az egyházközségeket sorba szolgálná, lehetőség szerint minden vasárnap más egyházközségben szolgálna, ott 2—3—4 napot, illetve annyi időt töltene, amint a látogatott egyházközség ügye megkíváná; hol egyháztagi látogatásokat is tenne, minden rendű és rangú egyháztagnak között, hogy alapos meggyőződést szerezne az egyházi életéről. Az esperes különösen az egyházi életnek a rendjére, amit ma úgy neveznek — kormányzására ügyelne fel és irányítaná.

A püspök hasonlóképp cselekedne, sorba az egyházkerületnek összes egyházközségeit szolgálná; azonban ő inkább az Ige tisztán hirdetésére és a lelkek pásztorolására ügyelne és irányítaná. Azért ne csak a főrangú egyháztagnak, de a legkisebbeket is látogatná, amint az állapotok megkívánák. A díszkapuk és bandériumok, valamint a bankettek mellőzendők lennének, mert azok igazán nem tartoznak a keresztyénség ügyeihez.

Ilyenformában olvastam és tanultam meg az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvben és az apostoli levelekben is, a keresztyén egyházak előállítását, életét és kormányzását. Sőt az evangéliumi könyvekből is, magától az Úr Jézustól is. Ő maga is elment és széjjel járva, hirdette az Isten országát. Ő ugyan joggal mondhatta azt is és mondja ma is, „Jöjjetek én hozzám...”, de tanítványainak végrendeletileg meghagyta: *menjetelek el*.

Ezek után szükségképpen kell a szolgálati díjról is megemlékezni. Mindaddig, amíg a református keresztyén egyház az Igehirdetés és tanítás szolgálatáért az államhatalom kincstárához járulgat könyörögve a lelkipásztorok és hitoktatók részére a javadalmakért, nem várhatunk az egyházi életünkben megújulást és még inkább a lelki életben. Nevelni kell a gyülekezet lelki életét arra a magaslatra, hogy szomszójához az Igét és azáltal annak szolgálatáért kész örömmel majd tudjon is áldozni.

Azt a sokszor emlegetett országos egyházi közpénztárt mielőbb meg kell teremteni, amelyből minden lelkipásztor, közte az esperes és püspök is, továbbá a hitoktató, kántor és egyházi szolgáló személyzet is kapja meg az öt meg-

illető javadalmat. Ezzel még a lelkészválasztási eljárás is egy csapásra rendbe jönne.

Nagyon kérek minden szíves olvasót, tegyen félre minden személyes kérdést, csak magát a szent ügyet nézze, mert én csak azt a szent ügyet nézve, irtam meg gondolataim.

Mezőtúr.

Horváth Károly.

IRODALOM

Könyvismertetés.

Dr. Osváth Gedeon: Küzdő lelkek. Misztérium. Szerző kiadása. Kecskemét. 8. r. 115 oldal.

Nyílt szemmel járó embernek lehetetlen meg nem látnia, hogy az a gigantikus küzdelem, melynek kavargásába a mai nemzedék belesodródott, nem újkeletű s nem is gazdasági rugókon feszült, hanem sokkal mélyebben gyökerező és sokkal komolyabb értékekért folyó harc, mint felületes szemlélés mellett gondolható volna. A jó és gonosz világnézetének harca ez a diadalomért. A küzdelem kimenetele felől kétségek csak gyávát és kishitűt gyötörhetnek, de a hívő lélek biztos felőle, hogy körötte minden felemészthető, elpusztulhat, ami földi, ami eszménytelen, de minden romokon megmarad az öröksej, mert származása isteni.

Ennek az igazságnak állított szimbólumot Szerző abban az érdekes és felette értékes drámai költeményben, melyet maga misztériumnak nevez. Igazán misztérium ez a munka, mert erőgyarapodást jelent annak, aki belemélyed akár megírásával, akár elolvasásával. Szerző lelke bizonyára még erősebb lett, hogy művét megírta, abban a meggyőződésében, hogy a jó felett a gonosz nem arathat diadalmat; az olvasó meg éppen hálás neki, hogy e kétségekkel felhőzött világban az igaz eszmék diadalával éltesse a reménységét.

A munka mintája látszólag Byron Kainja és Manfredja, vagy Göthe Faustja, vagy Madách Ember tragédiája, ámde ezektől felfogásának eredetiségével annyira eltér, hogy még az utóbbinál is magyarabb. Az az öreg roskadozó templom, melynek felépítési kérdése szinte középpontja az egész műnek, azt az igazságot predikálja, hogy a boldog, Nagy-Magyarország reménysége ismét csak azok a roskadozó református templomok, melyek négyszáz évvel ezelőtt egyszer már talpra állították a nemzetet.

Mint kaleidoszkópban a színes cserepek, a legtarkább csoportozatban lépnek fel a műben vagy a jóság, vagy a gonoszság angyalának oldalán a mindennapi élet tipikus alakjai, hogy elősegítsék vagy hátráltassák a meglepőbbnél meglepőbb fordulatú események kifejlését. Megszemélyesített érzelmek és erkölcsi helyzetek, melyekben Szerző mélyen vallásos és kiegyensúlyozottnak látszó lelke az alakokkal együtt szenved, torlódna itt egymásra, hogy kivilágosodjék a munka Ajánlásából vett e pár sor

igazsága: „Mi gyógyít meg egyént s nemzeteket? Csak az isteni emberszeretet.”

Mint más filozófiai költői munka, ez is inkább olvasásra, mint előadásra alkalmas. Vannak azonban részek benne, melyek kiszakítva még kezdetlegesebb körülmények közt élő falusi gyülekezetek kultúrestélyein is előadhatók. Még a csonkamű is annyi lelkiépülést tud itt szerezni, hogy a munkát minden református gyülekezet figyelmébe ajánlhatom. Kapható Kecskeméten a Szerzőnél, vagy a Kultúra-könyvkereskedésben. **Dr. Nagy Sándor.**

KÜLÖNFÉLÉK

Az ORLE tagjaihoz Baltazár Dezső püspök, mint az ORLE elnöke, kérelmet intézett, melyben tudatja a következőket: Az ORLE határozata és állandó gyakorlata alapján azon célból, hogy a lelkészek önképzése ügyét elmozdítsuk és bizonyos fontos elvi és gyakorlati kérdésekben egységes közvélemény kialakulását elősegítsük, a folyó évi egyházmegyei gyűlések és lelkészi körök tárgyalási anyagát a következő három kérdéssel bővítjük ki: A) *Tudományos tétel.* 1. *A predestináció kérdése a keresztyén ember szabadsága és felelőssége viszonyában.* B) *Gyakorlati tétel.* 2. *A református gyülekezeti szegénygondozás elvei falun és városban.* Az egyházmegye gyülekezeteiben milyen szegénygondozási elvek és módok voltak gyakorlatban? A református egyház hitvallási és történelmi multjából milyen elvek következnek s hogy lehetne ezeket a jövőben megvalósítani? 3. *A telepítés és agrár-munkáskérdés a református gyülekezetekben.* Erre vonatkozólag figyelemmel kell kísérni az Országos Jóléti és Gazdasági Társulatnak a „Lelkészegyesületben” megjelent közleményeit és a mult évi főtitkári jelentés U) pontját (megjelent a Lelkészegyesület 1931. évi 49. számában, a 366. oldalon). „Az illető egyházmegyei lelkészegyesület rövid története.” Miféle lelkészi összejövetelek, értekezletek, kis-köri gyűlések, egyházmegyei előértekezletek voltak az ORLE alakulása előtt az egyházmegye területén? Kik voltak vezetői, mik voltak tárgyai? Az ORLE alakulásakor milyen álláspontot foglaltak el az egyházmegye lelkészei. Az egyházmegyei lelkészegyesület megalakulása, vezetői, gyűlései, főbb tárgyai, alsóbb tagozatokra osztlása. Központba küldött választmányi tagjai. Az egyházmegye területén levő különleges lelkészi intézmények és alakulatok. Az egyházmegye lelkészei az ORLE gyűléseken mint résztvevők, mint szereplők. Az ORLE jubileumi ünnepségére való tekintettel hogyan lehetne az egyházmegye minden lelkészenek ORLE-tagságát, hátralékát rendbehozni és lelkészenként 10 (tíz) pengős ORLE jubileumi alapítványt létesíteni (befizetése 2—2 pengős évi részletekben, 5 év alatt). Az alapítvány célja: kiváló eredményt elért főiskolai lelkészárva, lelkészek gyermekei, továbbá segédlelkészek és ifjú lelkészek megsegítése. Gondoskodás arról, hogy az ORLE jubileumi gyűlésen megfelelő számú választmányi tag és lelkész részt vegyen. Kéri a Püspök, hogy a kérdések előadására és kifejtésére a lelkészi testületből mindegyik kérdésre két-két előadót jelöljenek ki. A kérdések leggyümölcsözőbb tárgyalási módjának azt ajánlja, ha a két kijelölt és írásbeli értekezést felolvasó előadó mellett, még más lelkészek is felszólítást nyernének a kérdéssel való beható foglalkozásra, hogy így a felolvasás után meginduló vitát szakszerű, tárgyilagos hozzászólásokkal vezethessék be s így a lelkészértekezletek tagjai ne csak passzív hallgatói, hanem aktív résztvevői is legyenek a kérdés tárgyalásának s ezáltal egységes közvélemény kialakításának. Úgy a kérdéseket tárgyaló szakértekezéseket, valamint az elfogadott határozati javasla-

tokat és a hozzászólások lényegét is tartalmazó jegyzőkönyveket a gyűlés megtartása után sürgősen Csikesz Sándor ORLE titkárhoz (Debrecen, Kollégium) kell küldeni, hogy az egész országból beérkező anyag egységes szempontok szerint kellő időben feldolgozható legyen a folyó évi ORLE gyűlésre.

Dr. Baltazár Dezső püspöki egyházlátogató körutat tesz május 28. és június 6. között a békésháti egyházmegye területén.

Farkas István tiszáninzeni püspök beiktatása és felszentelése 1932 április 14-én lesz Miskolcon a templomban: Előfohász, Bibliaolvasás és imádság: Cziáky Endre abaúji esperestől. Az egyházkerületi közgyűlést megnyitja az Úrszaltától Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok. A püspökválasztás eredményének kihirdetése s küldöttség küldése a megválasztott püspökért. A választás eredményét Dókus Ernő főgondnok az új püspök előtt kihirdeti. Püspökszentelő imát és beszédet mond dr. Baltazár Dezső püspök. A püspök felesküszik. A püspök megáldása s a felszentelők éneklése. (63. dics.) A püspök igehirdetése, imádsága és adakozásra való felhívás. A püspök megáldja a gyülekezetet. Himnusz. — Az egyházkerület alkotótagjai és a kiküldöttek a miskolci református egyház gyülekezeti termébe vonulnak, ahol Dókus Ernő főgondnok megnyitja az ülést, majd Domby László egyházkerületi világi főjegyző üdvözlő az új püspököt. A püspök megtartja székfoglaló beszédét. — A kerületi gyűlés bezárása után a beiktatott püspök a református elemi iskola emeleti termében a küldöttségeket fogadja. Délután 2 óra körül közeled a Korona nagyszállóban.

Sass Béláné kitüntetése. A Kormányzó úr elrendelte, hogy Sass Béláné úrnőnek, egyházunk nagyérdemű vezéregyénisége özvegyének, a közjótékonyág terén szerzett érdemeiért elismerése tudtuladassék.

Az egyházkerületi bíróság három lelkészválasztási ügyben ítélt meg a múlt héten. A sarkadi választást törvényesnek mondta ki s megállapította az ítélet megokolásában azt is, hogy a megválasztottat semmiféle szabálytalanság nem terheli. A bűji választást szintén megerősítette. A debreceni választás ügyében ellenben utasította az egyházmegyei bíróságot, hogy a panaszokat vizsgálja ki és a vizsgálat eredménye szerint hozzon új ítéletet. Ebben az esetben elvi jelentőségű az egyházkerületi bíróság ama megállapítása, hogy a panaszttevők az eljárás megindítása után nem rendelkezhetnek az eljárás felől, tehát egyes panaszosok visszavonó nyilatkozata nem állhatja útját a már megindult eljárás befejezésének akkor sem, ha a visszavonó nyilatkozatok megtétele után tiznél kevesebb volna a vissza nemlépő panaszos. Ez az egyhangúlag hozott határozattal kimondott megállapítás egyébként annyira folyik a törvényből, hogy csodálkozni lehet azon, hogy eddig másértelmű határozat is fordulhatott elő.

Pályázati hirdetés. A debreceni református tanítónőképzőintézet I. osztályába az 1932—33.

iskolai évre felvétetnek azok a tanulók, akik életük 14. évét betöltötték, de a 17. életévet még nem érték el, továbbá, akiknek erkölcsi magaviselete kifogástalan és a polgári iskola, a fiú- vagy leányközépiskola IV. osztályát legalább általános jó osztályzattal elvégezték, vagy a folyó iskolai évben elvégzik. A felvételt kérő folyamodványok az intézet igazgatóságához címezve legkésőbb folyó évi június 1-ig adandók be.

Azok a folyamodók, akik előtanulmányaik során valamely tantárgy tanulása alul fel voltak mentve, sikeres felvételi vizsgálatot tartoznak tenni a tanév elején.

A kérvényhez a következő okmányok csatolandók:

1. születési anyakönyvi kivonat;
2. újkeletű hatósági orvosi bizonyítvány arról, hogy az illető éptestű, érzékszervei teljesen egészségesek, beszélő szerve és színérzéke hibátlan és hogy a tanítónői pályára alkalmas;
3. iskolai bizonyítvány annak igazolására, hogy folyamodó a polgári iskola, fiú- vagy leányközépiskola négy osztályát legalább általános jó osztályzattal elvégezte. Ha folyamodó a kérvény beadása idején a IV. osztálybeli bizonyítvánnyal még nem rendelkezik, ez esetben a III. osztálybeli bizonyítványát és a IV. osztálybeli félévi értesítőjét csatolja;

4. azok a folyamodók, akik a folyó iskolai évben mint rendes tanulók iskolába nem jártak, községi előjárásági bizonyítványt is tartoznak mellékelni erkölcsi magaviseletük kifogástalanságáról.

A felvételre kijelöltek folyó évi június hó 28-án d. e. 9 órakor vizsgálatot tesznek a zenei hallásból. A főlvetel e vizsgálat eredményétől is függ.

A folyamodók okmányaikhoz egy negyed-rét nagyságú, kellően felbélyegzett és címükkel ellátott borítékot is mellékeljenek.

Egész évi tandíj: 70 P, mellékdíjak összege 27 P. A tandíj félévi előleges részletekben, a mellékdíjak a beírás alkalmával fizetendők. A növendékek 20 százaléka tandíjmentes.

Az intézettel egy épületben elhelyezett polgári leányiskolával és leányközépiskolával közös internátusban (igazgató Koncz Aurélné leánygimnáziumi igazgató) a következő díjak állapítottak meg: I. csoport (a növendékek 50%-a) évi 816 P, II. csoport (a növendékek 25%-a) évi 656 P, III. csoport (a növendékek 25%-a) évi 496 P. Minden csoport fizet még évi 16 P felszerelési díjat. A tanítónőképzőintézetbe felvételt kérő növendékek az internátusba való felvételüket az igazgatótanácshoz címzett, a tanítónőképzőintézet igazgatóságához folyó évi június 1-ig benyújtott folyamodványban kérhetik, amelyhez a II. és III. csoportba felvételüket kérők újkeletű, hiteles, a családfő polgári állását, vagyoni állapotát, jövedelmét, a családtagok számát, azok életkorát és a családfő közvetlen gondozása alatt

álló gyermekek számát feltüntető községi bizonyítványt is csatoljanak.

Vidéki tanulók vonattal, vagy autóbusszal való bejárását csak *kivételesen* engedélyezzük. Az engedélyezés iránti kérvény a felvételi kérvénnyel egyidőben adandó be. Középiskolai érettségit tett leányok számára V. évfolyamunkon külön szakaszt tartunk fenn.

Az intézet Igazgatósága.

A sárospataki református tanítóképzőintézetben az 1932—33. tanévben a bennlakó teljesdíjat fizető növendék havi 40, a negyedsegélyes havi 30, a féldíjas havi 20, a háromnegyedsegélyes havi 10 pengőért kap lakást és teljes ellátást. Ingyenesek is lesznek. Minden növendék beírási- és egyéb mellékdíj címén év elején egész évre 75 pengőt fizet. A tankönyvek nagyobb részét a segélykönyvtárból kölcsönkapják a növendékek. A felvételért május 31-ig lehet folyamodni. Bővebb felvilágosítást az intézet igazgatósága nyújt.

Húsvét hajnali napkelti istentiszteleteket tartott több református keresztyén ifjúsági egyesület. Hódmezővásárhelyen reggel 6 órakor 700 ember volt jelen a templomban. Rákospalotán reggel fél 6-kor a templomban, Gödöllőn ugyancsak kora reggel a temetőben tartottak nagyhatású, rövid istentiszteletet. A budapesti fásori RKIE hajnali húsvéti ifjúsági összejövetelt tartott, utána közös szeretetreggelivel.

KIE konferenciák mindenfelé. Április 9—11. napjain Kisújszálláson lesz nagyszabású KIE konferencia. Május 8-án Nagylétán, Békésen pedig május 22-én lesznek református KIE konferenciák. Az evangélikus egyházban 3 KIE konferencia is készül: május 7—8 Tótkomlós, május 21—22. Sárszentlőrinc, május 29. Vönöck.

Anyáknapja az idén május 8-án lesz. Szép anyáknapi párbeszédet közöl serdülők számára az Ébresztő áprilisi száma. Aki a lapot 2 pengőért megrendeli, megkapja a január-júniusi számokat (3 párbeszédrel!) Anyáknapi szegfű darabja 5 fillér. Rózsaszín azoknak, akiknek édesanyja él, fehér azoknak, akiké már elköltözött. Rendkívül izléses anyáknapi levelezőlap darabja 5 fillér. Megrendelhetők a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetségében, Budapest, Horánszky-utca 26.

A Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége virágvasárnapi konferenciáján (március 20—22.) 670 diák gyűlt össze az ország különböző részeiből; a megszállt területekről is többen vettek részt.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

Körlevél

a kebelbeli egyházi és iskolai hatóságokhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 4866—1932. II. szám alatt kelt leiratá-

val elrendelte, hogy a m. kir. pénzügyminiszter úr alább szövegesített másolatban közölt rendelkezések a vállalati, vagy szállítási kifizetések alkalmával az egyházi intézmények részéről is feltétlenül érvény szereztessék.

„M. kir. pénzügyminisztertől. 137,929—1930. VII. a) sz. — Tárgy: A köztartozásoknak az államkincstárral és helyhatóságokkal szemben követeléssel bíró adózók követeléseiből való visszatartása. Nagyméltóságú Miniszter Úr! A közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 600. P. M. sz.) 53. §-ának 12. pontjában foglalt az a törvényes rendelkezés, hogy a köztartozásoknál mutatkozó hátralékok a hátralékosnak az államkincstárral, illetőleg helyhatósággal szemben fennálló követeléséből foglalás nélkül is levonásba hozhatók, sőt az ily hátralékok az ezekre a követelésekre esetleg vezetett bírói, vagy közigazgatási foglalásokat is megelőzi, biztosítja a kir. kincstár visszatartási jogát. A kincstár ezt a visszatartási jogát csakis abban az esetben gyakorolhatja, ha a köztartozásokat nyilvántartó közegek tudomást szereznek arról, hogy mely adózónak áll fenn az államkincstárral, illetőleg a helyhatósággal szemben követelése. Minthogy a jelenlegi nehéz pénzügyi viszonyok között elsőrendű érdek fűződik ahhoz, hogy a kincstár a saját követeléseit megkaphassa, aziránt keresem meg Nagyméltóságodat, méltóztassék intézkedni aziránt, hogy a böles vezetése alatt álló miniszterium és az alárendelt hatóságok az 1000 P-t meghaladó szállítási (vállalati) összegeket a szállítóknak (vállalkozóknak) csakis abban az esetben fizesse ki, ha az illetékes községi előljáróság, városi adóhivatal bizonyítványával igazolják, hogy köztartozásuk nincsen. Arra az esetre pedig, ha a szállító (vállalkozó) az államkincstár, avagy a helyhatóságot illető követeléssel tartozik, méltóztassék az alárendelt hatóságot utasítani, hogy a vállalati összegből a követelést vonják le, a levont összeget a köztartozás kiegyenlítésére fizessék be és csak a fennmaradó követelést fizesse ki. Ebben az ügyben tett intézkedését méltóztassék velem közölni. Fogadjon Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. — Budapest, 1932. évi február hó 5-én. A Miniszter helyett: dr. Vargha Imre s. k., államtitkár.”

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1932 április 1.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

TARTALOM: K. B.: Iskolapolitikánk. — Egyház: Solymosi József: Pár szó a stólakérdéshez. — Iskola: Horváth E. János: Válasz a válasza. — Misszió: Horváth Károly: Elküldetés. — Irodalom: — Különfélék. — Hivatalos értesítés: Körlevél.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

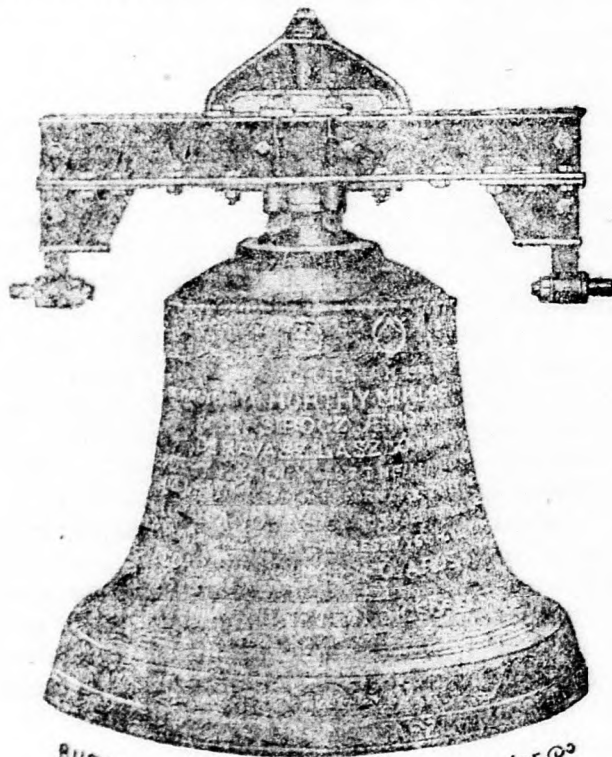
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél!

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő tűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslr-bödönők, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-758

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap . . . . . 3.—
a 7 darab vászonra felhúzva, akasztóval
ellátva . . . . . 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . . . 3.—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás . . . . . 4.—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozdny: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozdny: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása a II. osztály számára . . . . . 10.—
Berwaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác . . . . . 16.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz . . . . . 4.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biro K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, á 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára . . . . . 3.—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.